

Прокуратура України

ГЕНЕРАЛЬНА ПРОКУРАТУРА УКРАЇНИ

вул. Різницька, 13/15, м. Київ, 01011

факс: 280-26-03

21.10.2014 № 10/6-4161вих-14

Па № _____ від _____

Президенту України –
Верховному Головнокомандувачу
Збройних Сил України
Порошенку П.О.

Вельмишановний Петре Олексійовичу!

Головною військовою прокуратурою Генеральної прокуратури України проаналізовано основні причини, які впливають на суттєве погіршення рівня бойової готовності та боєздатності Збройних Сил України, а також інших військових формувань у сучасних умовах.

Стан забезпечення воєнної безпеки та оборони, стримування збройної агресії проти України та її відсіч безпосередньо залежать від рівня правопорядку та військової дисципліни у військах.

Водночас у поточному році більш ніж удвічі зріс рівень злочинності серед військовослужбовців (zareєстровано 2420 проти 1046 кримінальних проваджень), із них майже 70% – з часу проведення антитерористичної операції.

Так, з 07.04.2014 органами військової прокуратури розпочато 1661 кримінальне провадження про кримінальні правопорушення, вчинені 7272 військовослужбовцями: 666 щодо 902 осіб – за самовільне залишення місця служби (ст.407 КК України), 120 щодо 1327 осіб – за вчинення непокори (ст.402 КК України), 290 щодо 3354 осіб – за дезертирство (ст. 408 КК України), 62 щодо 880 осіб – за ухилення від військової служби іншим способом (ст. 409 КК України).

За інформацією Головного управління Військової служби правопорядку Збройних Сил України з початку 2014 року патрулями та працівниками міліції виявлено майже 400 військовослужбовців, які перебували у нетверезому стані. До них були застосовані заходи дисциплінарного впливу у межах, визначених чинним законодавством (від зауваження до призначення поза чергою в наряд на роботу).

Масові випадки вживання спиртних напоїв військовослужбовцями фіксувалися у ході проведення часткової мобілізації та безпосередньо в районах антитерористичної операції, що створювало передумови для вчинення

військових злочинів, насамперед непокори командирам та, як наслідок, невиконання підрозділами поставлених бойових завдань.

Найбільш ефективним та нагально необхідним засобом покращання такого вкрай незадовільного становища вбачається **удосконалення чинного законодавства з декількох напрямів.**

По-перше, щодо посилення відповідальності за грубе порушення військової дисципліни.

На сьогодні сутність військової дисципліни, обов'язки військовослужбовців щодо її додержання, види заохочень та дисциплінарних стягнень, а також права командирів щодо їх застосування визначаються Законом України «Про Дисциплінарний статут Збройних Сил України» від 24 березня 1999 року.

При цьому на рядових строкової військової служби можуть бути накладені такі стягнення, як зауваження, догана, сувора догана, позбавлення чергового звільнення з розташування військової частини, призначення поза чергою в наряд на роботу, позбавлення відповідного військового звання (стаття 48 Статуту). Для рядових-контрактників передбачені ще два додаткові дисциплінарні стягнення у вигляді попередження про неповну службу відповідальність та звільнення з військової служби за службовою невідповідністю (стаття 49 Статуту).

Як засвідчує практика, зазначені заходи дисциплінарного впливу є абсолютно неадекватними реаліям особливого періоду та бойової обстановки, не впливають на підтримання високого рівня правопорядку у військах, бойову та мобілізаційну готовність, неухильне виконання законів і положень статутів Збройних Сил України.

Зміцнення військової дисципліни, запобігання надзвичайним подіям, кримінальним та іншим правопорушенням серед особового складу, своєчасне усунення їх причин можуть бути досягнуті шляхом **застосування до військовослужбовців, які грубо порушили військову дисципліну, більш суворої дисциплінарної відповідальності.**

При цьому самим ефективним способом вбачається наділення військових командирів (начальників) від командира батальйону (командира окремої частини) і вище правом накладення на військовослужбовців **дисциплінарного арешту** з утриманням в умовах ізоляції на гарнізонній або військовій (корабельній) гауптвахті до 30 діб (за винятком офіцерів, осіб жіночої статі, та тих, що не прийняли військову Присягу).

За своїм характером грубими повинні бути визнані зокрема такі дисциплінарні проступки:

- порушення статутних правил взаємовідносин між військовослужбовцями;
- самовільне залишення військової частини або встановленого за межами військової частини місця військової служби військовослужбовцем, який проходить військову службу за призовом, або громадянином, покликаним на військові збори;

- неявка в строк без поважних причин на службу при звільненні з розташування військової частини або з корабля на берег, при призначенні, переведенні, а також з відрадження, відпустки або лікувального закладу;
- ухилення від виконання обов'язків військової служби;
- порушення правил несення бойового чергування (бойової служби);
- порушення правил несення прикордонної служби;
- порушення статутних правил вартової служби;
- порушення статутних правил несення внутрішньої служби;
- умисне знищення, пошкодження, псування, незаконне витрачання або використання військового майна;
- порушення правил поводження зі зброєю, боєприпасами, радіоактивними матеріалами, вибуховими чи іншими речовинами, а також предметами, що становлять підвищену небезпеку для оточуючих, військовою технікою або правил експлуатації військової техніки, що призвело до заподіяння шкоди з необережності здоров'ю людини, знищення, пошкодження або втрати військового майна або інших шкідливих наслідків;
- порушення правил керування транспортними засобами або їх експлуатації, що призвело до заподіяння шкоди з необережності здоров'ю людини, пошкодження військового майна або інших шкідливих наслідків;
- виконання обов'язків військової служби у стані сп'яніння.

Ураховуючи вимоги частини 3 статті 22, статті 29 Конституції України таке нововведення потребує розроблення механізму досудового та судового провадження за матеріалами про вчинення військового дисциплінарного правопорушення, порядку застосування до військовослужбовця зазначеного дисциплінарного стягнення та його негайного виконання.

Упровадження зазначеного механізму нагально потребує прийняття закону, яким би регламентувалися питання судочинства по матеріалах про грубі дисциплінарні правопорушення щодо застосування до військовослужбовців дисциплінарного арешту та його виконання, у тому числі повноваження, права і обов'язки суду (судді), прокурора, сторін та інших учасників дисциплінарного провадження.

Приведення у відповідність із запропонованими змінами потребуватимуть Закони України «Про попереднє ув'язнення», «Про військовий обов'язок і військову службу», «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», «Про Дисциплінарний статут Збройних Сил України», «Про Статут гарнізонної і вартової служби Збройних Сил України», «Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України». Положення про проходження громадянами України військової служби у Збройних Силах України, затверджене Указом Президента України від 10 грудня 2008 року №1153/2008, а також окремі відомчі нормативно-правові акти Міністерства оборони України, Національної гвардії України, Державної прикордонної служби України, Державної спеціальної служби транспорту України, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України.

Зважаючи на те, що це питання має міжвідомчий характер та належить до сфери безпеки і оборони держави, вважаємо доцільним невідкладно розглянути його на засіданні **Ради національної безпеки і оборони України**, за рішенням якої доручити Міністерству юстиції України разом з Міністерством оборони України та іншими заінтересованими відомствами відповідно до повноважень, визначених Законом України «Про Кабінет Міністрів України», терміново розробити необхідні законопроекти з метою внесення їх на розгляд Верховної Ради України Президентом України – Верховним Головнокомандувачем Збройних Сил України як невідкладних.

По-друге, щодо підвищення соціального і правового захисту військовослужбовців.

Для підтримання здорового морально-психологічного стану у військових формуваннях, надання можливості відпочинку військовослужбовцям, недопущення зниження боєздатності підрозділів, насамперед, які беруть участь в антитерористичній операції, а також з метою запобігання вчиненню військових правопорушень гостро назріло питання про внесення змін до статті 10-1 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» (далі - Закон) щодо **надання військовослужбовцям під час виконання обов'язків в особливий період відпустки частинами** (за їх згоди) без урахування вимог частини 3 статті 10-1 вказаного Закону, яка передбачає, що основна її частина становитиме не менше 24 календарних днів.

З огляду на викладене пропонуємо **доповнити частину 3 статті 10-1 Закону абзацом другим** такого змісту: *«Таким військовослужбовцям під час виконання обов'язків в особливий період відпустка може надаватися за їх згоди частинами без урахування норми, що основна її частина становитиме не менше 24 календарних днів».*

По-третє, щодо підвищення соціального захисту дітей учасників бойових дій.

Зокрема п. 5 статті 13 Закону України від 20.12.1991 № 2011-ХІІ «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» передбачено право особи, у якої один з батьків (усиновлювачів) був військовослужбовцем, який загинув чи визнаний судом безвісно відсутньою особою при виконанні ним обов'язків військової служби, *протягом трьох років після здобуття відповідної загальної середньої освіти зарахування поза конкурсом за особистим вибором спеціальності до державних і комунальних вищих та професійно-технічних навчальних закладів України для навчання за рахунок коштів державного і місцевих бюджетів.*

Зазначена пільга передбачена і для дітей учасників бойових дій та прирівняних до них у Законі України від 22.10.1993 № 3551-ХІІ «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»: *вступ поза конкурсом до державних та комунальних вищих навчальних закладів на спеціальності, підготовка за якими здійснюється за рахунок коштів відповідно державного та місцевих бюджетів* (стаття 6 «Особи, які належать до учасників бойових

дій», стаття 10 «Особи, на яких поширюється чинність цього Закону», пункт 23 частини 1 статті 15 «Пільги особам, на яких поширюється чинність цього Закону»).

Водночас категорія отримувачів пільги штучно обмежена у частині 6 статті 15 цього Закону лише сім'ями учасників бойових дій *на території інших держав*.

Для визначення єдиного підходу до надання пільг дітям військовослужбовців та інших учасників бойових дій вважаємо за доцільне **виключити частину 6 статті 15 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту».**

Інші питання соціального захисту дітей указаної категорії осіб та тих, що проживають у Донецькій та Луганській областях, можливо вирішити Указом Президента України, зокрема:

- про переведення на навчання за рахунок коштів державного або місцевих бюджетів дітей осіб, які залучалися та брали безпосередню участь в антитерористичній операції в районах її проведення у порядку, встановленому законодавством, а також надання права учасникам бойових дій поза конкурсного зарахування за заочною формою навчання у вищі навчальні заклади України за спеціальною квотою;

- встановлення строків додаткового прийому документів та проведення вступних випробувань у вищі навчальні заклади України на 2014 – 2015 навчальний рік для вступників, які проживають в районах проведення антитерористичної операції на території Донецької та Луганської областей, а також продовження прийому на навчання у вищі навчальні заклади України громадян зазначеної категорії, які рекомендовані до зарахування на навчання до вищих навчальних закладів або переводяться з вищих навчальних закладів, розташованих на вказаній території.

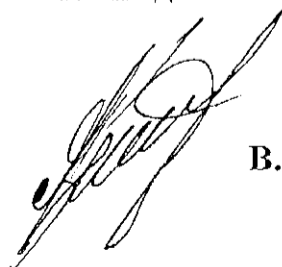
По-четверте, щодо посилення контролю за витоком інформації з місць проведення бойових дій.

Набули масових проявів випадки витоку інформації із районів проведення антитерористичної операції через неконтрольоване використання військовослужбовцями засобів мобільного зв'язку та можливості об'єктивного контролю ефіру спецслужбами Російської Федерації, що нерідко стає однією з головних причин зриву бойових завдань і призводить до загибелі та поранень великої кількості військовослужбовців, які їх виконують.

З метою мінімізації таких ризиків вважаємо доцільним невідкладно зобов'язати Міністерство оборони України розробити, видати та зареєструвати у передбаченому законом порядку відповідний наказ, яким обмежити використання засобів мобільного зв'язку військовослужбовцями під час проведення бойових операцій та в зоні проведення бойових дій.

З повагою

Генеральний прокурор України

В. Ярема